

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta 5.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Maribor, Ruška cesta 5.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1—Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1—Din. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta 2-25 D. Pri večjem številu objav popust.

Št. 164.

V Mariboru, sreda 24. novembra 1926.

Leto I.

Vladna kriza in oblastne volitve.

Uzunovičeva vlada je razpisala volitve v oblastne skupščine, potem ko so se trenutno Pašičevci in Uzunovičevci med seboj pobotali in se je Radića še bolj izoliralo in slovenske klerikalce telebnilo čez vladni prag. Premirje v radikalni stranki naj služi ohranitvi sedanje vlade, oblastne volitve pa naj pokažejo razpoloženje naroda, številčno moč Radićevcev v Hrvatski republiki, klerikalcev v slovenski deželi in radikalcev v srbski patriarhiji. Predvsem pa naj pomagajo ohraniti do konca januarja radikalno premirje, odnosno Uzunovičevu vlado, katero ne ogrožajo toliko Radićevci, klerikalci ali pa združena demokratsko-muslimanska in zemljoradniška opozicija, kolikor sam načelnik radikalne stranke Nikola Pašić in njegovi pristaši. . . . Kajti v čednem nizu anomalij, ki odlikujejo zlasti zadnja leta vse naše notranje politične prilike, je gotovo najoriginalnejša ta, da imamo po Pašičevem padcu radikalno vlado, s katero ne soglašajo niti večina radikalne stranke. Ta vlada je baš zato ves čas betežna in delanezmožna, ker more ostati vsak čas v parlamentu v manjšini, in če se ni to še zgodilo, ni to toliko zasluga Uzunoviča, kakor znanih okolištin, ki narekujejo staremu Pašiču skrajno previdnost. . . .

Za vso to vladno in politično krparijo tiče namreč stvari, o katerih se najmanj piše, ki so pa silno pomembne in utegnejo tudi postati silno nevarne — krparija ostane namreč krparija, in kar se mora zgoditi, se bo prej ali slej tudi zgodilo. Dejstvo je, da hoče Pašić načelovati vladi, dokler bo dihal, in dejstvo je, da so v poštev prihajajoče sile, ki ga vidijo rade na čelu vlade, vsled česar mora vsaki toliko izročiti vlado drugim, kakor n. pr. kot po prevratu, ko so vladali drugi, on je pa moral ostati v Parizu do 1. 1920. Gospod Pašić se mora vsaki toliko spokoriti za svoje grehe in kakor je videti, mu je ta vrsta pokore močno neprijetna. . . . Dejstvo je pa tudi, da so sicer Pašičeve metode in Pašičeve vlade ljudstvu malo kaj simpatične, da so pa metode tistih, ki mu navadno nasledujejo, še hujše in njihove vlade še slabše. . . .

Ali pojde SLS v vlado?

Kakor po dolgi suši zmanjka vode, tako je zmanjkalo marsikateri stranki denarja, zlasti če je že predolgo v neprosto voljni opoziciji. Klerikalni poslanci sicer za silo še izhajajo, saj njih 20 zasluži vendar čedno vsoto 180.00 Din mesečno ali 2.160.00 Din letno na rednih dietah, razen katerih imajo nekateri še druge prejemke. Toda stranka kot taka je pri vsem tem še cedno siromašna, a najbolj siromašno je ljudstvo, ki je te »junake« zasedlo na poslanske konje.

Toda svaka stvar ima svoj konec in tako tudi potrpljenje volilnih ovcic, dasi je to ena njih glavnih čednosti. Če bi ne bilo drugih strank, kakor klerikalne na svetu, tedaj bi se že se izhajalo, saj znajo voditelji lepo potolažiti ovčice-volilce, da je treba potrpeti in zopet potrpeti, da bo že zopet boljše. Toda nasprotniki mi-

Sicer so za nas vse te in take buržuazne vladne in politične intrige in zabave le relativnega pomena. Promatrane iz naše perspektive, kažejo samo, kako gnilo je vse naše buržuazno strankarsko življenje, kako huda in neizlečljiva je kriza naših političnih in družabnih razmer — kako nepreprečljivo je vsesplošno, hujše in hujše propadanje, da ne rečemo, strašnejši in strašnejši polom.

Zgodovinske izkušnje nas uče, da je tipično za režime, ki so obsodeni propasti, da ne morejo obvladati in rešiti težke probleme svojega časa. V naši državi vlada že nekaj let huda gospodarska kriza. Industrija propada, poljedelstvo nazaduje — brezposelnost v mestih, siromaštvo v vaseh; od delavca do industrialca, obrtnika in seljaka — vse joče, hira in stoče; vlada se pa igra vlado, državna uprava je slabša in slabša — malomarnost in korupcija se pa širita od najvišjih vrhov do najnižjih nižin.

Da bi mogle v takih razmerah oblastne volitve odločilno vplivati, ni misliti. Vladna politika in politika meščanskih strank te in one baže, je učinkovala na ljudske mase tako demoralizirajoče in rodila tako apatijo, da bo treba še časa, da se ljudska zavest probudi in pravilno orientira. Tudi ni pričakovati, da bi mogle oblastne skupščine mnogokaj delati in koristiti, ker se je svoječasno sicer sprejel zakon o oblastnih samoupravah, se niso pa preskrbela finančna sredstva, dasi so socialistični zastopniki v parlamentu opozarjali že tedaj vlado, da je škoda stroškov in truda za volitve v oblastne skupščine, ako se tem skupščinam ne določijo denarni viri za javna dela in vse druge njene naloge.

Pa kakor rečeno, vlada ni razpisala teh volitev iz ljubezni do oblastnih skupščin in njenih nalog, in skoro odveč je, da danes o tem pišemo.

Socialisti pojdemo energično na delo, da pokažemo tudi pri teh volitvah svojo moč, dobro se zavedajoč, da bo treba v svrhu ureditev naših notranjih, gospodarskih, socialnih in političnih razmer še hujših in hujših borb.

lahko posluži in če je treba, se jih mora poslužiti. Mi smo opazovali ponovno nastopanje opozicije v jugoslovanskem parlamentu, pa smo videli, da je v najvažnejših momentih natrosila kvečjemu nekaj praznih fraz, potem se je pa mirno glasovalo in mirna Bosna!

To smo zlasti opazili pri sklepanju o pragmatikah za državne nameščence, to smo videli pri sklepanju o vnebovpijočih taksah, to smo videli o sklepanju novega zakona za zaščito najemnikov. Vedno se je take, za ljudstvo težke stvari »skoz spravilo« skoro brez odpora.

Mi pa opažamo, da se drugod, kjer ima ljudstvo svoje zastopnike v parlamentih, mora večina z manjšino pogajati, ako hoče doseči gotove stvari, pa če tudi je številčno v premoči. Avstrijska vlada ima večino, toda svojih reakcionarnih načrtov, n. pr. spremembo stanovanjskega zakona ne more izvesti, ker ji socialistični manjšina niti ne dovoli, da bi se dotični odbor konstituiral.

Pri nas je seveda stvar drugačna: Opozicija v našem parlamentu ni delavska, ni ljudska, marveč je iz istege testa kot večina; ona se v bistvu

strinja z večino in bi tudi sama vse to in tako delala, kot dela večina, če bi bila na vladi. Zato se dosti ne upira, marveč le nameče od časa do časa nekaj besed, da lahko doma to pišejo v svojih glasilih, kako junaško je ta ali oni poslanec branil interese uradnikov, železničarjev, invalidov itd. Spominjamo se še, ko se je glasovalo menda o železničarski pragmatiki in je del opozicije zapustil pred glasovanjem dvorano, med tem ko je g. Korošec s svojim klubom ostal v parlamentu in ko so vprašali, zakaj so v parlamentu ostali, so odgovorili, da zato, ker bi vlada sicer ne imela kvoruma!

Vidite torej! SLS je poskrbela, dasi je bila v opoziciji, da je imela večina kvorum! Tak klub gre lahko vsak trenutek v vsako vlado in ga tudi radikalni vsak čas lahko sprejmejo saj so si v bistvu popolnoma enaki. Ljudstvu so škodljivi eni in drugi, kakor so radićevci bili škodljivi ljudstvu takrat, ko so bili v opoziciji, a še bolj so sedaj, ko so v vladi.

Za ljudstvo tedaj ni od velikega interesa, če pojdejo klerikalci v vlado ali ne. Koristilo bo to edino klerikalni stranki.

Konferenca škofov in sežiganje mrličev.

Nedavno je zborovala v Zagrebu konferenca jugoslovanskih katoliških škofov, ki se je sukala v bistvu največ krog materijelnega vprašanja duhovščine, kar ji je očitno glavna skrb. Škofje so poslali razne resolucije oblastvom, v katerih zahtevajo nedotakljivost cerkvenih posestev, ki zavzemajo v naši državi velikanske komplekse (n. pr. Gornji grad) in predstavljajo ogromna bogastva. Ta posestva naj se po njihovi zahtevi izločijo iz določil agrarne reforme, po kateri bi se morala razdeliti med ljudstvo, ki obdeluje zemljo. In ob istem času ko morajo revni dinarji garati na teh posestvih v prid duhovščini za škandalozno nizke plače, od katerih morajo še plačevati državi 3 odstotke direktnega davka, zahtevajo škofje, da morajo cerkvena posestva biti prosta vseh davkov. Ob enem pa zahtevajo zvišanje duhovniških plač in izenačenje njihovega položaja z državnim uradništvom.

V poročilih o čikaškem evharističnem kongresu smo čitali med drugim zaviljiva opisovanja o sijajnem materijelnem položaju ameriške duhovščine, o njenih vzornih organizacijah, monumentalnih zgradbah in pobožnosti prebivalstva. V misijonskih poročilih se pa vedno predstavlja Francija s svojo požrtvovalnostjo pri pridobivanju neumrjajočih duh zamorcev, Indijcev, Kitajcev, Malajcev, Arabcev itd. za vzgled vsem drugim narodom, ker dajejo pobožni Francozi največ denarja v te namene. Evo! V Ameriki in Franciji je cerkev ločena od države in predstavlja popolnoma zasebno zadevo vsakega posameznega državljana in če kljub temu tam cerkev bolje stoji kakor v drugih državah, potem ne razumemo, zakaj se pri nas toliko upira ločitvi od države, saj bi bilo to po njenih lastnih priznanjih le v njeno lastno korist.

Torej ves pogovor se je sukal na tej škofovski konferenci v glavnem le o vprašanju »farske bisage«. Značilna je še spomenica na »prosvetnega« ministra, s katero se zahteva strogo izvajanje verskega pouka v šolah. (Gospodje skrbje za svojo prihodnost in mladina je v to dobro sredstvo, država pa pri tem rada pomaga, da si s pomočjo duhovščine vzgoji poslušne podložnike, ki bodo radi žrtvovali »cesarju kar je cesarjevega« — denar in svojo kri — in »božu kar je božjega« denar in svojo pamet.) Tudi skrb za dušni blagor naših rojakov v Ameriki jim je bila pri srcu (ker imajo dolarje.)

Najbolj so pa dokumentirali svojo krščansko-kulturno naprednost s salomonsko ugotovitvijo, da je sežiganje mrličev v krematorijih, ki se vedno bolj razširja v modernih državah, poganska institucija. (Glej »Slovenca« z dne 15. oktobra 1926). Povod za to obsodbo so dali subotički meščani, ki so se obrnili na ministra za vere s prošnjo da jim dovoli postaviti v Subotici moderen krematorij po vzgledu vseh večjih evropskih mest. In minister za vere seve ni znal ničesar bolj pametnega storiti kakor da se je obrnil na apostolsko administraturo v Su-

botici za mnenje. (Vseeno kakor če bi se kdo obrnil na notranje ministrstvo s prošnjo da sme ustanoviti komunistično organizacijo, ko vé že vnaprej da mu ne bo dovoljeno.) Apostolska administratura je kajpada takoj protestirala proti temu da bi se dovolilo v naši državi sežiganje mrličev. In tako se je tudi škofovska konferenca bavila s tem vprašanjem in prokrla že vnaprej vse one, ki bi na to delovali. Kako so vendar ti pastirji pobožnih ovčic smešni! Njih početje je popolnoma podobno tistemu procesu, ki so ga lansko leto vodili špitarji nekega ameriškega mesteca proti učitelju, ki se je drznil dvomiti, da bi bil bog ustvaril človeka ravno šesti dan stvarstva in da se je mogoče res razvil že iz pračelice in pasiral obliko opice, kakor uči Darwin. Ali pa kakor tisti prepriki se je razvil tudi v bigotni Ameriki, da li je Evin grob, ki so ga baje nekje našli, pravi ali ne. S svojimi motivacijami so hoteli zakriti lastne nečednosti kakor v Madridu ko so dali napraviti v muzeju dvem izsušenim mumijam predpasnike, češ, da ogrožajo javno moralo.

To, kar je že pri večini naprednih ljudstev in v vseh večjih mestih nekaj vsakdanjega, da, celo nekaj potrebnega, se preklinja pri nas kot poganstvo. S tem so škofje zopet sami sebe obsodili kot najhujše poganje. Vsak količjak pismen človek že danes vé, kaj vse se je godilo še pred dobrimi sto leti pod okriljem cerkve, z blagoslovljeno gorečnostjo duhovščine. Noben zgodovinar ne bo nikdar mogel šteti vseh onih deset in desetisočev nedolžnih žrtev vsekega fanatizma, ki jih je cerkev dala žive vsesgati na grmadah. Kaj pa je bilo to? Žive ljudi pečejo kvečjemu še kakki neizsledeni ljudozrci na samotnih otokih tihega oceana. Vi pa ste jih sežigali pri belem dnevu na javnih trgih mest, z velikimi svečanostmi, pri zvonjenju vseh zvonov, z gorečimi svečami in križi v rokah, v prisotnosti vse cerkvene hierarhije in sfanatiziranega ljudstva, pa ne da utežite svoje gladne želodce kakor kani-bali, ampak da zadostite svoji sadištni pohoti. In sežigali ste kar v masah, po več sto živih ljudi na dan, potem ko ste jim v mučilnicah polomili ude in izrgali jezike. In zakaj? Zato da se je vsezveličavna cerkev lahko polastila premoženja teh žrtev. Če je sežiganje mrličev, ki so še pri življenju sami želeli da se njihova trupla iz higijenskih in estetičnih vzrokov sežgejo in ne zakopljejo kakor mrhovina, pogansko početje, kaj pa je bilo potem to kar ste vi vršili tiste čase s svojimi krvavimi rokami?

O, že slišim odgovor! To je bilo bogu dopadljivo delo, da se grešne duše po ognju očistijo heretizma in zlete iz njega naravnost v Abrahamovo naročje; to je bilo sveto opravilo v čast in slavo božjo! (Kakor je bilo sveto in bogudopadljivo blagoslovljanje topov in nesrečnih žrtev v sivih plaščih med svetovno vojno). Ampak slišite! Glavni argument ki ga navajate pred lahkovernimi ljudmi v boju proti sežiganju mrličev je, da se-

žgana trupla na sodni dan ne bodo mogla vstati, ker kratkoma njihovih teles ne bo več, ker so se spremenila v pepel. Kako so pa mogli oni spokornjeni grešniki priti skozi ogenj v nebesa, ki ste jih vi sežgali? Saj so se njih trupla tudi spremenila v pepel! Potem pa gotovo računate s skorajšnjim sodnim dnevom če upate da bodo kosti onih ki jih sedaj pokopavate takrat še cele, saj je znano da o kosteh tistih kristjanov, ki so bili pred tisoč leti zakopani že danes niti sledu ni več, če jih ne hranite v kaki stekleni omari pod oltarjem. Kod bodo pa zbirali na sodni dan svoje kosti oni milijoni ki so jih v svetovni vojni raznesle od vas blagoslovljene granate na vse štiri strani sveta in oni stotisoči ki so zgoreli v podrtinah bombardiranih mest in se spremenili v pepel pri eksplozijah zračnih letal? Saj so bili vsi dobri kristjani in še celo vesoljno odvezo in blagoslov ste jim podelili predno ste jih poslali v ogenj. Vsekakor bi morali biti deležni nebeskega veselja, saj ste jih zagotavljali da so nebeska vrata med vojsko vedno na stečaj odprta. In če ne bodo našli svojih kosti —? Kaj bo pa z onimi ki jih je s potapljačimi ladjami požrlo morje in so jih potem pojedle ribe, ki so bile nato zopet od drugih, večjih rib svedene, katere je potem mogoče vjel človek in jih povžil? Kje naj išče tak utopljenec svoje ostanke na sodni dan? Kako smešne argumente vodi cerkev v boj za svoje dogme!

A glavni vzrok, zakaj se cerkev tako bori proti uvedbi krematorijev, pa previdno zamolči. To je zopet ista »farska bisaga«. Večina pokopališč je namreč cerkvena last, ki ji prinaša lepe dohodke. Saj se morajo v večjih mestih plačevati prostori za grobove in grobnice z več desetisoči. In udeležba duhovščine pri pogrebnih ceremonijah tudi ni lep zaslužek. In ker je že enkrat proglasila da sežiganje mrličev nasprotuje cerkvenim naukom, ne more duhovščina kratkoma prelomiti te izjave in se takih pogrebov ne udeležuje, dasiravno že skuša v deželah, kjer so krematoriji že precej razširjeni, revidirati to stališče, kakor ga je že revidirala protestantska, anglikanska in starokatoliška duhovščina, ki se spočetka tudi ni marala udeleževati pogrebov v krematorijih, a ko je uvidela da po nepotrebnih trmaji izgublja lep zaslužek, se jih danes vseeno udeležuje (če kdo izrecno želi.) In prav gotovo bo tudi katoliška cerkev to storila, čim se krematoriji zadostno razširijo, saj je vedno »moderna«.

Vsem je še v spominu kake ljute boje so imeli pred štirimi leti dunajski sodruzi s klerikalci v avstrijski vladi, ki ni hotela dovoliti da postavi dunajska občina svoj prvi krematorij. Pa dosegli so ga vseeno dasiravno so mu nasprotniki prorokovali da ne bo imel nobene frekvence in da bo v brezdelju propadel. Danes se izvrši v tem monumentalno lepem krematoriju povprečno po šest sežigov na dan in so že prisiljeni misliti kako bi ga povečali. In čudno, največ teh mrličev je od katoličanov, ki se ne strašijo groženj svoje duhovščine.

Največ krematorijev v Evropi šteje brezdvomno Nemčija, kjer je bil prvi ustanovljen že l. 1878. in kjer je imelo do l. 1924 svoje krematorije že 72 mest v katerih se je sežgalo v tej dobi 264.030 mrličev. Če se pomisli kolikšna pomanjkanje zemljišč za pokopališča je po velikih mestih, kjer si uprave belijo glave kam naj pokopavajo maso mrličev, ki jih imajo vsak dan in se radi naraščanja mest odvijajo pokopališča vedno bolj na periferijo, tako da so v dosti slučajih oddaljene po več ur hodov od centra, potem bo gotovo vsak človek pozdravil tako institucijo, ki vse te težave na praktičen način odpravlja, ter razen zgradbe krematorija ne potrebuje nobenih razsežnih zemljiških kompleksov in kar je glavno, ne obstoji pri tem nobena nevarnost več za razširjanje raznih boleznih potom pokopališč, kar se je mnogokrat ugotovilo n. pr. potom vode ki je v njihovi bližini tekla.

In če primerjamo pokopavanje in sežiganje z estetskega stališča, se bomo gotovo odločili za slednje. Kdor je že videl ekshumirano truplo nekaj dni ali tednov po pokopu, se gotovo ni mogel ubraniti neznanemu studu in grozi da bi moralo tudi njegovo telo biti kedaj slično tej smrdeči, razpadli in žemasti masi, polni črvov, in vsakdo bo dajal prednost načinu uničenja ki se izvrši potom čistega naravnega elementa, brez počasnih in gnusnih procesov razpadanja in ki nikogar ne ogroža in zapušča kot vidno sled samo peščico navadnega, čistejšega pepela.

Klerikalci strašijo lahkoverneže češ, le predstavljaj si kako boš gorel in se pekel na žerjavici. Zato imajo ljudje o tem sežiganju popolnoma napačne pojme. Tu se trupla ne sežigajo na ognju. Krematoriji v katerih se sežiganje vrši, so lepe, monumentalne zgradbe, urejene po vseh predpisih higijene. V notranjosti je velika ceremonijalna dvorana, kamor se trupla polagajo na odel, obdana s cvetjem, v kovinasti rakvi. Ko se vrši pogreb se pritisne enostavno na gumb in krsta se pogrezne v spodnji prostor. Tu je majhen tir po katerem se krsta na kolesih porine v samotno peč, ki se neprodušno zapre. V tej peči pa ni ognja ali žerjavice, temveč je samo zrak z dovajanjem vročega plina razgret do tisoč stopinj. In v tej vročini truplo tekem ene ure popolnoma razpade v pepel ne da bi gorelo v ognju. Kožar zanima lahko opazuje ta proces skozi majhno okence v pečnih vratih. Pepel se nato zbere v majhno posodico, takozvano »urno« iz porcelana ali kovine, ki se neprodušno zamaže ali zacini in se lahko shrani na poljubnem prostoru. Lahko se postavi pod ali na spomenik, ali pa zagrebe v domačem vrtu pod rožnim grmom. Navadno pa imajo krematoriji posebne, v to določene dvorane z dolgimi vrstami vdolbin v stenah, kamor se postavljajo urne in opremijo z napisi. Torej nič strašnega, vse enostavno, snažno in higijenično.

Pravijo, da pokret sežiganja mrličev razširjajo svobodomislci. To je deloma res. Ljudje, ki so spoznali, da je sežiganje v vsakem oziru boljše ko pokopavanje, so prišli

s tem v miselni konflikt s cerkvijo in če so hoteli to svoje spoznanje tudi dejansko uresničiti, so morali s tem postati njeni nasprotniki, ker cerkev tega iz že navedenih vzrokov ni dovoljevala. Tako so zlasti socialisti ta pokret od vsega podpirali, posebno oni, ki so se osvobodili duhovnega jarma cerkve. Ustanovili so v to svrhu razna društva, kakor »Plamen« v Avstriji, »Društvo svobodomiselcev za sežiganje mrličev« v Nemčiji itd., ki nudijo svojim članom v slučaju smrti brezplačen prevoz trupla in pogreb v krematoriju. Pred dvema leti je umrl v Celju nek star sodrug, ki je bil 25 let član društva »Plamen«, a žal se njegov pogreb ni mogel vršiti tako, kakor si je on želel, ker bi prevoz trupla na Dunaj bil zvezan s prevelikimi težkočami in stroški, v Jugoslaviji pa še nimamo nobenega krematorija. »Društvo svobodomiselcev za sežiganje mrličev« v Nemčiji je imelo l. 1924 400.000 članov v 56. močnih organizacijah z lastnimi zgradbami in proizvajajo vse pogrebne potreščine v lastni režiji, v lastnih žagah, mizarških delavnicah, krojačnicah in izdelovalnicah za urne in cvetje. Prevažajo s lastnimi pogrebnimi avtomobili.

V naši državi bo predvsem potrebno, da se zanese ideja tega pokreta med delavstvo, da se postavijo klerikalnemu terorju v tem oziru meje in da se razčistijo napačni pojmi, ki jih ima ljudstvo o sežiganju mrličev, šele potem bo mogoče tudi pri nas misliti na praktično uvedbo take institucije, ki je začetkoma precej draga.

Vsa pojasnila daje radevolje »Klub svobodomiselcev« v Mariboru, poštni predal št. 22.

Rusija, Francija — In Jugoslavija.

Ruski komisar za zunanje zadeve se bo sestal v Parizu s francoskim zunanjim ministrom Briandom. Pravijo, da bosta omenjena državnik v svojem razgovoru reševala vprašanje ruskih dolgov, vendar je izven vsakega dvoma, da ima ta sestanek vse večjo važnost in da se bodo topot reševale vse bolj pomembne stvari. Rusija je sklenila dalekosežen sporazum s Turčijo in gotovo je, da temu sporazumu ni bila povsem tuja Francija. Francija se je sporazumela z Nemčijo, sporazum z Nemčijo pa ima prirodno v posledici sporazum z Rusijo. Zveza: Francija, Nemčija in Rusija, je logični in pravilni protitež zvezi Anglije z Italijo. Franciji je na tem, da se ta zveza kolikor mogoče razširi in v Beogradu računajo zato, da bo Briand vplival na Čičerina, da se sklene sporazum tudi z Jugoslavijo. Sporazum med Rusijo, Turčijo in Jugoslavijo bi v trenutku onemogočil vse okoljevalne poizkuse Italije, Rumunije, Bolgarije in Grčije na Balkanu. Naši slavni diplomaciji je vendar vredno povedati, da je bila dosedanjam slabim odnošajem med Rusijo in Jugoslavijo kriva predvsem ona sama, ker ni hotela priznati delavske in kmečke Rusije. Pariški sestanek bo vsekakor med drugim pokazal tudi, kako misli sedanja Rusija o sporazumu z našo državo.

Reakcija tudi na Koroškem!

Prepovedani shodi!

Preteklo nedeljo, dne 21. nov. je bil v Črni na Koroškem sklican javen shod naše stranke.

Na ne majhno presenečenje vseh, ki so se nameravali v obilnem številu udeležiti zborovanja, pa je ob 11. uri dop. prispela brzjavka srezkega poglavarja v Guštanju, da je shod in vsako zborovanje sploh prepovedano.

Tako torej! To je svoboda govora, ki je v ustavi zajamčena! Shodi se prepovedujejo brez utemeljitve pa tudi brez najmanjšega povoda, kajti za mir in red odgovarjajo sklicatelji, ne pa oblast. Če sklicatelji nimajo pri zborovalcih vpliva, potem tudi oblast izgreda ne bi mogla preprečiti.

Kdor pa pozna zavedne sodruge v rdeči Črni, ta bo vedel kako neumestna je prepoved, ki jo je izdal srezki poglavar. Uspeh, ki ga je dosegel s to prepovedjo, je ravno obraten. Ljudstvo, ki se je zbiralo k zborovanju je brzjavka do skrajnosti razburila in razkačila. Ali zopet prihajajo časi političnih preganjanj?

Pravkar smo praznovali sedemletnico osvobojenja. Zatirani brati onstran meje — uživajo zborovalno svobodo, pri nas pa se nam javna beseda prepoveduje! Ali ni to ironija, ali ni to paradoks na visoko himno zedinjenja?

V občinah se postavljajo komisariji, namesto, da bi upravna in redna sodišča odločala o krvidi občin, zastopnikov. In kakor vse kaže, mislijo nekateri na razpust vseh rdečih občinskih uprav v mežiški dolini. Ali zavedajo naj se, da s prepovedjo zborovanj nam ne bodo zamašili ust. In če mislite, da bodo na ta način oblasti pridobile na ugledu, potem poskusite. Uspeh bo presenetljiv, kar sejete, to boste želi!

Ali ne bi bilo bolje, če bi se upravne oblasti pobrigale za to, da se nezadovoljstvo med narodom ukloni na ta način, da bi se popravile ceste in povrnila škoda, ki je nastala vsled povodnji in da bi se delavstvo, ki gara za angleške kapitaliste zaščitilo. Da bi se kontrolirale sanitetne naprave in še več drugih stvari.

Ob sedemletnici osvobojenja zahtevamo, da nam naše oblasti dajo vsaj tiste pravice, kot jih imajo naši »zaslužjeni« bratje na Koroškem, onstran meje!

Kultura.

Ljubljanska drama:

Sreda, 24.: »Boubouroche« — Stalni gost. Premijeri. E.
Četrtek, 25.: »Macbeth« A.
Petek, 26.: »Zaprto«.
Sobota, 27.: »Kovarstvo in ljubezen«. Premijera. Izv.

Ljubljanska opera:

Sreda, 24.: »Zaprto«.
Četrtek, 25.: »Figarova svatba«. D.
Petek, 26.: »Mrtve oči«. B.

Jack London:

Železna peta.

(Socijalni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

Kakor v odgovor na moja vprašanja se je dvignilo mogočno rjojenje, ki je bilo vsled daljave zamolklo in se od strela do strela povečevalo.

»Trdnjave,« je rekel Hartman. »Bog bodi milostiv trem polkom.«

Pri enem križišču ulic zapaziva v smeri k nekemu hlevu silen steber dima. Pri drugem križišču sva videla proti zapadni strani več takih stebrov dima. Nad mestom plačancev sva zagledala velik balon. V tistem trenutku se je razletel in padel kot goreča razvalina na tla. Nisva znala, kakšna je vsebina te zračne tragedije. Nisva mogla razločiti, ali je bil balon zaseden od sodrugov ali od sovražnikov. Nekak šum je prihajal na uho, kakor ropotanje ogromnega kotla iz daljave. Hartman je rekel, da je to ropotanje strojníc in avtomatičnih pušk.

Še vedno je bilo mirno tod, kjer sva midva šla. Nič se ni dogajalo v naši bližini. Policisti in avto-patrulje so šle mimo in pol ducata ognjegasnih brizgalk, ki so, kakor se je zdelo, šle s pogorišča. Nek častnik je iz avtomobila vprašal nekaj nekega ognjegasca in midva sva slišala odgovor:

»Nj vode. Razrušili so vodovodne cevi.«

»Mi smo uničili vodovod,« je vzkliknil Hartman razburjen. »Ako mi zmoremo to pri prezigodnjemu, posameznemu, nezrelemu poskusu,

kaj naredimo še le pri splošnem, vseobčem naporu v celi državi?«

Avtomobil s častnikom, ki je vprašal ognjegasca, se je odpeljal. Naenkrat se dvigne oglašajoče tuljenje. Avtomobil je zletel treskajoče s človeškim tovorom v zrak in padel kot razvalina z razbitimi trupli na zemljo.

Hartman je bil vzradoščen.

»Tako je prav, to je dobro,« je ponavljal šepetajoče. »Proletariat dobi danes svoj pouk, ali tudi nasprotnik dobi svoje!«

Policisti so pribežali na kraj nesreče. Tudi nek drug avto s patroljo je obstal. Jaz sama sem bila kot omamljena. To je bilo nenavadno. Kako se je zgodilo? Nisem znala, čeprav sem gledala tja. Bila sem tako zmedena, da sem komaj opazila, da so naju policisti zadržali. Naenkrat sem videla, da je bil eden od policistov pripravljen, da ustrelj Hartmana. Ali Hartman je ostal hladen in dal pravo geslo. Policist se obotavlja, spravi nato revolver in slišala sem nekatere nejevoljne opazke. Bil je zelo jezen in preklinjal vso tajno službo. Trdil je, da je vse vedno v redu, medtem ko mu Hartman z dobro igranim bajno policijskim ponosom objasnjuje nespretnost policije.

V tistem trenutku sem zvedela, kako se je zgodilo. Okrog razvalin je stala grupa ljudi in dva človeka sta se trudila, da dvigneta ranjenega častnika v drugi avtomobil. Naenkrat se je polastila vseh panika in razleteli so se z divjim krikom na vse strani, medtem ko je ranjeni častnik ostal sam. Zmerjajoči policist zraven mene je zbežal, istotako pa tudi Hartman in jaz, zakaj in kam, nisva vedela. Prevzeta sva bila od iste groze, kakor ostali.

V resnici se ni nič zgodilo, ali vse je našlo svoje pojasnilo. Zbežavši moški so prišli osupli nazaj in ves čas gledali bojazljivo k hišam z mnogimi okni, ki so dvigale svoje navpične stene na obe strani ulice. Iz enega izmed tistih mnogostevilnih oken je bila vržena bomba. Ali iz kate-rega? Druga bomba ni sledila, nego samo njen strah.

Opazovala sva okna. Za njimi čaka mogoče smrt. Vsaka hiša je lahko bila barikada. Tako se vodi boj v velikih mestih. Vsaka cesta je bila klanec, vsako poslopje gora. Nismo bili mnogo različni pred našimi predniki vkljub avtomobilom.

Na nekem oglu zadeneva na neko žensko. Ležala je na trotoarju v mlaki krvi. Hartman se je sklonil in jo preiskal. Jaz sama sem se vsa izmučena obrnila v stran. O, veliko mrtvih sem videla še tisti dan, ali vse klanje me ni tako presunilo, kakor to nesrečno truplo, ki je ležalo pred mojimi nogami zapuščeno na cesti.

»Prestrel prsi,« je rekel Hartman. V naročju je držala, kot bi imela otroka, sveženj tiskovin. Celo v smrti se zdi, se ni hotela ločiti od vroka njene smrti. Ker, ko se je Hartmanu posrečilo odvzeti sveženj, sva videla, da je bil letak tiskan z velikimi črkami. In ta letak je bil proklamacija revolucionarjev.

»Sodružica,« sem rekla.

Ali Hartman je preklinjal samo »Železno peto« in šla sva dalje. Pogosto sva bila ustavljena od policistov in patrolj, ali naše geslo nama je dajalo prosto pot. Iz oken niso več padale bombe. Zadnji, ki so hodili še po ulicah, so zginiti z ulic in mir v najini neposredni bližini je bil čim dalje globokejši.

Dnevne novice.

Fašistovske metode v Jugoslaviji. Jugoslovanska javnost je zadnje čase močno protestirala proti fašistovskemu nasilju v Italiji, toda umestno bi bilo, da bi istočasno in najhujše protestirala proti fašistovskim metodam v Jugoslaviji. Kajti nasilja posameznikov na škodo delavstva so tudi pri nas tako velika in tako huda, kakor v blaženi Musolinijevi satrapiji. Naj omenimo samo razmere v Dalmaciji. Tam vršijo jugoslovanske žandarmerijske oblasti taka nasilja, kakor jih niso vršile avstrijske žandarmerijske oblasti niti za časa vojnega terorja. Znano je, da so žandarji v Dubrovniku povodom nekega hrvaškega javnega slavlja radikalno nabili s puškinimi kopiti udeležence, ne izvzemši niti nar. poslancev. Če se je moglo to zgoditi v kulturnem mestu, pred očmi javnosti in časopisnih poročevalcev, si lahko mislimo, kaj si vse ti junaki upajo v zapuščenih in oddaljenih vaseh, kjer sta pop in žandar pravzaprav vse. Dalmatinski seljaki in delavci so dalmatinskim radikalskim oblastem trn v peti. Oni so se namreč pri zadnjih volitvah združili, vložili so svojo listo in koncentrirali nanjo svoje glasove. Oblasti so kajpak vse te liste proglasile za komunistične liste, in se sploh še sedaj ne morejo pomiriti z dejstvom, da so delavci in kmetje glasovali za svojo razredno listo in ne za slavno in vsepošteno radikalno partijo. Tako so se oblasti lotile zaupnikov trogirskih seljakov in delavcev. V Trogirju je namreč delavsko kmečka lista dobila večino. Pa so oblasti začele prepričevati te zavedne volilce s tem, da so jih v svojih ječah in kasarnah natepli tako, da so jim bila oblačila vsa krvava in da so bili oškropljeni s krvjo zidovih teh trogirskih kazemat. Batine se tam delijo na desno in na levo, noč in dan, in kdor pade v roke tem batinašem, je dvakrat siromak. Zadnjič so do krvi natepli dva mlada seljaka, Ante Piteša in Simona Rožiča, češ da sta hotela streljati na orjunaše. Še prej so pa do krvi obdelali in celo z bajoneti žugali dvema dečkoma, češ da sta videla, kako sta dotična seljaka hotela streljati na orjunske povorko. Batinali so ju tako dolgo, dokler nista priznala, da sta omenjena Piteš in Rožič res streljala. Ko je kasneje preiskovalni sodnik dognal, kako sta bila obtoženca tepena in mučena in kako sta ju brutalno batinana nedolžna dečka morala proti svoji volji obremeniti, je takoj ustavil nadaljno postopanje in izpustil obtoženca na svobodo, proti batinašem se pa vendar ni postopalo, oni vrše še vedno svoj posel naprej. — To je le en primer nasilja, a takih nasiljev je v Dalmaciji povsod dosti. Batinanje je na dnevnem redu in tega batinanja niso deležni samo pristaši opozicije, nego tudi pristaši Radičeve seljačke stranke, gospod Radič pa podpira ono isto vlado, ki ta batinaški dalmatinski režim vzdržuje. In kakor da bi to ne zadostovalo, skrbijo v Dalmaciji še druge šovinistične in orjunaške organizacije, da se zavedne kmete in delavce preganja; še več: oni sami prirejajo pogrome in napade na delovni narod. To je torej svoboda in pravičnost v jugoslovanski Dalmaciji. Mi pa protestiramo proti fašistovskemu nasiljem v Dalmaciji!

Nehajte! Policija je v Ljubljani zopet preiskala stanovanja raznih komunističnih somišljenikov in jih nekaj zaprla, med njimi tudi urednika »Enotnosti«, sodr. Hlebca. Takih preiskav in aretacij je bilo že zadosti, in zdi se nam, da je čas, da se neha. Vemo sicer, da se ti pogromi vrše navadno po celi državi naenkrat, in to na ukaz onih modrih ljudi, ki vodijo v ministrstvu za notranje stvari politično policijsko službo. Čemu in zakaj so se vršile te preiskave in aretacije, vedo bogovi. Nam, ki zasledujemo komunistično gibanje z bolj odprtimi očmi in z večjim razumevanjem kakor oni pri ministrstvu za notra-

nje stvari, je jasno, da je oni del delavskega gibanja, ki se zbira okolu »Enotnosti«, še celo po najbolj reakcionarnih zakonih dopustno gibanje, da ni to gibanje prav nič državni nevarno, da je pisava »Enotnosti« vse bolj pohlevna kakor n. pr. pisava našega lista, in, kar je glavno, da se to gibanje bolj in bolj približuje našemu gibanju, s katerim se bo prej ali slej, zlasti v svojem čisto delavskem delu gotovo popolnoma spojilo, sledeč neodoljivemu procesu zedinjenja in konsolidacije, ki se močnejše in močnejše javlja v sem delavskem razrednem pokretu. »Enotnost« je prinesla več sestavkov, iz katerih je očitno, da se takozvano komunistično opredeljeno delavstvo odreka nekaterim postulatam, ki so še pred leti tyoririli bistvo njihove propagande. Čemu torej še nadaljnje preganjanje, preiskave, aretacije? Komunistično gibanje v Jugoslaviji je že zdavnaj prenehalo predstavljati kako opasnost za državo, ali ni tedaj čas, da se preneha? Sodr. Hlebec je menda polovico povojnih let prebil v zaporu, pa ni vendar še nobenemu nič žalega storil. Občudovanja vredna je močtatost in vztrajnost Hlebčeva, niso pa občudovanja vredni odloki ministrstva, policije in sploh cela ta preganjevalna metoda.

Kje so bili pa klerikalci minuli teden, ko se je v Beogradu glasovalo o mednarodnih pogodbah, ki jih je bila dolžna naša država odobriti. Takrat, ko so mirno zavrnili odobritev pogodbe o šurniku v naši državi, o zahtevi, ki jo nosi naša stranka že 30 let na svojem praporu in se klerikalci z nami včasih celo prepirajo, da je to tudi zahteva kršč. socialcev! Poskrili so se očitno v mišje luknje, v svoj list so pa napisali kratko poročilo, kakor bi šlo za nekaj čisto malenkostnega. Za nas je jasno, da so klerikalci nasprotniki šurnika, delavci imajo pa sedaj priliko videti, kako oni zastopajo naše koristi v najodločilnejših trenutkih. Naj nam povedo še klerikalci, zakaj se niso tudi nič oglasili takrat, ko se je odklonila pogodba o pravici organiziranja kmečkih delavcev? Se bojite, da bi se vam organizirali viničarji, hlapci, dekle, dninarji itd. in se vam postavili po robu. Ja, saj vas poznamo! Delavstvo bo imelo zakoniti šurnik, kmečki delavec pa svoje organizacije in svoje zavarovanje takrat, kadar si bo to sam izvojeval. Naši agitatorji, ki ta mesec neumorno delajo za našo stranko in naš tisk, bodo pa poskrbeli, da to delavci pravočasno zvedo!

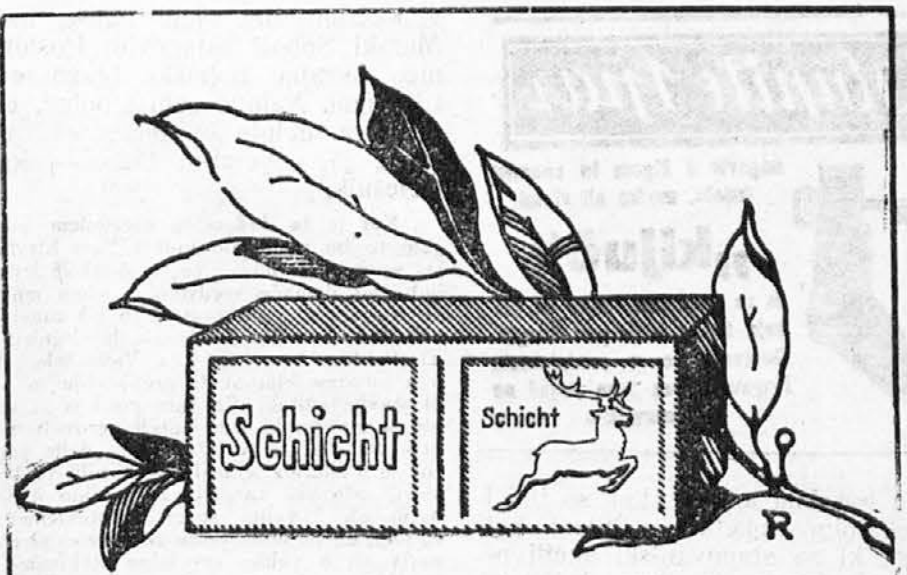
Velik uspeh rdečega tedna v Nemčiji. Končni uspehi dela naših sodrugov v Nemčiji za časa rdečega tedna so sledeči: Na novo je pristopilo k socialistični stranki 50.190 članov, naročnikov na strankine liste se je pa priglasilo 69.052. Vidi se, da so tudi v Nemčiji že preboleli razkol. Povejte to vsem našim omahljivcem!

Lorenc Widholz, socialistični poslanec v dunajskem parlamentu, je nenadoma preminul. Sodr. Widholz je bil sin revne matere in po poklicu mizar.

Francoski socialisti so predložili parlamentu zakonski osnutek, da se zniža vojaški rok od 12 na 9 mesecev. Nedavno so že naši francoski sodrugi uspeli s svojim predlogom, da se je znižal vojaški rok od 18 na 12 mesecev. — Delavci, stvarjajte močno socialistično stranko in dajte ji ono moč, ki jo imajo tudi francoski socialisti!

V češki republikli so doslej tudi vojaki imeli volilno pravico. Sedaj je pa nova češka kapitalistična vlada vojakom to pravico zopet odvzela. Nemci in Čehi so se tudi tukaj znašli v objemu.

Pred popolnim zedinjenjem stoji češko delavstvo. Združitev kapitalistov vseh narodnosti je poučilo tudi socialiste, ki jih mi nismo doslej nič kaj občudovali, da so pričeli misliti na zedinjenje. Razgovori med češkimi in nemškimi socialisti so bili uspešni in v kratkem bo zedi-

Vsi hočejo kupovati Schicht-ovo milo.

Nekateri se dajo pregovoriti, da vzamejo druga pralna sredstva

Velika večina pa vstraja na tem, da uporablja le pravo Schichtovo milo.

Kateri so pametnejši?

Previdni!

Vedo namreč, da more enkratna uporaba manjvrednega mila več škoditi, kakor je mogoče vse leto prihraniti na ceni mila.

njeno tudi češko delavstvo. Živelo zedinjenje!

Delavska zbornica v Zagrebu se je preselila v llico št. 55. II.

Otvoritev pošte Hodoš. Dne 31. oktobra 1926 je prenehala poslovanje pomožna pošta Hodoš, dne 1. novembra 1926 pa je bila otvorena v istem kraju nova pošta Hodoš. V okoliš te pošte spadajo popisni kraji Hodoš ter Mali in Veliki Krplivnik, kjer se pošiljke dostavljajo na dom.

Še o Okrožnem uradu. Pred kratkim smo mi prvi dvignili ljudski glas o nevdržnih razmerah pri Okrožnem uradu in 90 odstotkov vseh članov je soglašalo z našo trditvijo, da je neprekosljiva birokracija kriva teh razmer, ki jih hoče delavstvo brezpogojno pri korenini odpraviti. Le naša ljubljanska »Nova Pravda« nas je vsled tega rovtarsko zmerjala in povrhu še dodala, da je pri bolniški blagajni vse v redu in da je najbolje, če še tudi v naprej tako ostane. Delavstvo širov Slovenije je pa o tej naši zahtevi po odpravi birokracije in izplačevanju podpor na licu mesta razpravljalo in pri tem enodušno konstatiralo: da je ta sistem treba odpraviti. Uprava bolniške blagajne in pa zdravila so danes najdražja. Vkljub temu, da niso zdravila bogve kaj in da imajo uradniki zelo nizke plače ter opravljajo vsled nepotrebne upravne birokracije nešteto neplačanih nadur, je uprava napram predvojnim stroškom še vedno v razmerju 25 : 75. Od tega je sicer odšteti mali odstotek za nezgodno in družinsko zavarovanje, vendar je razlika še vedno neverjetno visoka. Treba bo nujne spremembe v dveh pravicah. V upravnem oziru na znotraj: sprememba štatuta, manj formalitet, manj tiskovin, inventarskih knjig in članskih katastrov, več svobode posameznim vodjem ekspozitur v vprašanju nabavk itd.; na zunaj napram članom pa: čimprejšnja uvedba izplačevanja podpor na licu mesta, gradnja sanatorijev v vseh večjih delavskih krajih Slovenije, izdelava boljših zdravil v lastnih lekarnah itd. Posebej pa je treba še računati z Mariborom, ki je svoje zahteve že preciziral. Toliko za danes. Ob priliki spregovorimo zopet!

Kdaj so si poslanci edini? Če ne vidimo v jugoslovanskem parlamentu nikoli soglasja med vsemi strankami, potem ga vidimo edino letno enkrat in to ob priliki glasovanja o proračunu. Ob tej priliki, ko se odloča o tem, kdo bo nanosil letnih 12 milijard dinarjev v državno blagajno, ki se jih potem porabi po večini v one svrhe in za one kroge, ki so pri pobiranju davkov gotovo najmanj prispevali. Če ogledujemo naš novi državni proračun in poslušamo finančnega ministra, kako se raduje nad tem, da se mu ga je posrečilo za 90 milijonov znižati, pa vidimo obenem, da je ravno postavka za socialno politiko znižana za teh 90 milijonov, potem nam je jasno, da se odpravljajo v državi zadnji ostanki socialne politike. In če beremo dalje, pa vidimo, da se minister raduje tudi nad tem, da mu vrže davek na delavske plače 25 milijonov dinarjev letno in da bo vsled tega znižal premoženjski davek pri kapitalistih; nam je zopet jasno, da vlada v parlamentu razred kapitalistov, ki hoče v najkrajšem času izbrisati zadnjo sled povojnih pridobitev našega delavstva. In če vidimo obenem, da stane vojaštvo še vedno 2 in pol milijarde dinarjev letno in da je to edino ministrstvo izmed vseh šestnajstih, ki nekaj investira, nam je kajpak zopet jasno, da pri takih stroških za socialne svrhe nič več ne ostane. In če pogledamo vrhu tega še vse naše poslance, ki so pristaši militarizma, zagovorniki indirektnih davkov in tedaj nasprotniki delavskih in uradniških koristi, moramo priti ponovno do prepričanja o veljavnosti Marxovega načela: Osvoboditev delavstva je le delo njega samega. Iz tega je treba izvajati posledice: Oklenite se stranke, ki je nasprotnica tega sistema, nasprotnica vseh teh krivic. Povejte v tem mesecu to vsakomur, ki zna misliti z lastno glavo. Naj se naroči na naš list in postane član naše stranke.

Stanovanjska akcija v Ljubljani. Krajevna organizacija SSJ v Ljubljani je te dni vložila pri mestnem magistratu memorandum s potrebnim predlogom, kako naj se reši stanovanjsko vprašanje v Ljubljani, ki edino more imeti uspeh. Memorandum zahteva, da se skliče za Ljub-

Husite 1926

ogavite s figom in smagom
brdo, modro ali zlatob

„ključ“

da se prepričate, kako en pa
tja kakor štirje pari drugih.
Dobivajo se v prodajalnah,
Nogavice brez šiga „ključ“ se
ponavljajo. S.A. 8

Ijano posebna anketa, ker so bili k dosedanjim anketam vabljeni bolj krogi, ki na stanovanjski akciji nimajo direktnega interesa, dočim so v Ljubljani prebivalci, zlasti delavci, uradniki, obrtniki in trgovci, ki nimajo svojih hiš ali denarja, krvavo zainteresirani. Več o tem vprašanje poročamo prihodnjič.

Zofka Kveder. V Zagrebu je umrla znana slovenska pisateljica Zofka Kvedrova, ki je zadnja desetletja sicer živela večinoma v Zagrebu, ki je pa igrala zlasti v mlajši dobi veliko vlogo v slov. literarnem življenju. Bila je izredno talentirana in robustna pisateljica, bila je pa tudi pogumna pobornica ženskih pravic in sploh napredka. Zofka Kvedrova je podpirala in branila vsako plemenito stremenje, razumela in cenila je tudi borbo razlaščenih ljudskih mas za svoje pravice. Spominjamo se, da se je pokojnica še do pred vojne vedno rada odzvala vabilom našega tržaškega »Ljudskega odra« na predavanja o socialnih problemih žene. Pokojnica je svoje dni, ko so bili socialisti podoba modernih antikristov, napisala marsikateri bodrilni članek v naših listih, branila s pogumno besedo naše gibanje. Njena literarna zapuščina je zelo obsežna, bila je marljiva pisateljica in spretna novinarka. Pronikla je v svojih povestih v marsikatero tajnost ženske duše, izpovedala marsikatero globoko resnico. Bila je iz umetniškega pokolenja Cankarjev, Kettejev, Murnov in Zupančičev. Umrla je najvrednejša in najposobnejša glasnica probujene slov. žene. Zavedno slov. delavstvo ji bo ohranilo trajen spomin.

Otvoritev strokovne šole Strokovne komisije v Ljubljani. V nedeljo dopoldne se je otvorila v Ljubljani v čitalnici kulturnega odseka strokovna šola Strokovne komisije. Navzoče obiskovalce šole in goste je pozdravil tajnik s. C. Štukelj, ki je povdaril pomen take šole. V imenu »Svobode« je prireditev pozdravil s. dr. Tuma, v imenu gospodarskih organizacij s. Jurčič in v imenu Zveze delavskih žena in deklet s. Ajdiškova. Govorniki so povdarjali, da je predpogoj organizatoričnega dela in uspeha izobrazba delavcev. Navdušenje samo ne zadostuje. Zaupnik, ki pozna ustroj družbe, ki pozna načela marksizma, bo vedel, kam hoče, kaj hoče in bo tudi znal poučiti tovariše. Ta šola se bo vršila enkrat na teden in se smatra kot prvi tečaj, tečaj pouka, in drugi tečaj, ki se bo vršil prihodnje leto, bo tečaj razglabljanja načel in praktične politike in življenja. Zaradi tega naj gojenci, ki jih je trideset, vztrajajo, da postanejo sposobni voditelji delavskega razrednega boja.

Popravljam. V Napreju štev. 47 z dne 20. novembra 1926 piše g. Janez Kocmur v članku »Anketa o socialnem zavarovanju«, da je mene in g. Josipa Morettija poslal v Prekmurje v svrhu organiziranja zavarovanja (bolniškega) po avstrijskih zakonih, odkoder sva »po komaj 14. dneh, lahko bi rekel: *pribežala nazaj*«. Resnici na ljubo konstatiram, da je bil takrat g. Kocmur poslal v Prekmurje gg. Rože-ta in Morettija. G. Rože pa je po dveh dneh odšel iz Prekmurja ter prepustil organizacijo zavarovanja g. Morettiju, ki je vsled izrednih težkoč in ker je g. Rože odšel, bil primoran, vrniti se na prejšnje službeno mesto. Šele v novembru l. 1920 je

g. Kocmur dal meni nalog, naj v Murski Soboti ustanovim Poslovalnico okrajne bolniške blagajne v Ljubljani. Nalogo sem izpolnil, eks-pozitura deluje še danes. — Ljubljana, 21. novembra 1926. — Rado Čelešnik.

Kar je že dedom in roditeljem pomagalo to bo pomagalo tudi i Vam Elsafluid. Da samo »Elsafluid«. To že skozi 28 let priljubljeno domače sredstvo z svojo mnogostruko uporabo od znotraj in od zunaj kot ublažitelj bolečin! Umivanje in drgnjenje z Elsafluidom krepi in jača Vaše telo, stori Vas zmožne kljubovati prehlajenju in Vam pripravlja užitek. En sam poizkus je spreobrnil mnoge, ki niso hoteli verovati in jih privedel, da iz hvaležnosti že dalje priporočaju Fellerjev »Elsafluid«. Tudi Vi boste storili isto ako naročite za poizkus 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici za 63 Din, ali da Vam pride še ceneje: 12 dvojnatih ali 4 velike specialne steklenice za 99 Din pri lekarnarju Eugenu V. Fellerju, Stubica Donja, Elsatrg 202, Hrvatska.

VOLNO IN BOMBAŽ za strojno pletenje in vsakovrstna ročna dela dobite po najnižjih cenah v veliki izbiri pri Karlu Prelog, Ljubljana, Stari trg 12 in Židovska ulica 4.

S prijateljem smo dragim se razstali, a prej smo se še na valetu zbrali; ob koncu govoranc je »Buddha« čaj zavezal bratsko vez na vekomaj!

Iz stranke SSJ.

Oblastni odbor ljubljanski pozivlja vse krajevne organizacije, da takoj poprimajo za delo v smislu zadnjih dveh okrožnic. Sedaj ne bomo več čakali na boljše čase, tudi ne bomo polemizirali s sovražniki enotnosti delavskega pokreta. Zato moramo iti na delo, da zbudimo med delavstvom zopet ono zaupanje, ki ga naša stranka zasluži. Organizacije, ki bi ne hotele storiti te dolžnosti, bomo javno pozvali na odgovornost. Danes ni več potrebno kolebanje, ker so načela jasna in se delavstvo že zaveda, na katerem programu se mora zedinjevati in delati, da bo imelo v svojem razrednem boju uspehe. Sodrugi, podajmo si že enkrat bratske roke in hajdi na delo, ki ga bo delavstvo cenilo in se v zaupanju pridružil nam.

Maribor.

Socialistična stranka Jugoslavije, krajevna organizacija v Mariboru

bo priredila naslednje

Javne shode:

V četrtek, dne 25. novembra, ob 8. uri zvečer v gostilni Laufer v koloniji.

V četrtek, dne 25. novembra, ob 8. uri zvečer v gostilni »Tržaški dvor« na Tržaški cesti.

V petek, dne 26. novembra, ob 8. uri zvečer v gostilni Benko na Koroški cesti.

Na shodih bomo razpravljali o političnem položaju in o občinski politiki.

Kaj pa je z avtotramvajem? Silno se je mudilo »iniciativnemu« ter pisnemu bloku na mariborskem magistratu za uvedbo avtomobilne vožnje v daljavo. Toda ta iniciativa ima samo spomladni nekaj impulza, med tem kot se vidi, da postaja proti jeseni vedno nekam bolj mršava. Pravimo, da se je silno mudilo in gospod podžupan bi bil najraje kar z eroplanom letel v Pariz k Renaultu. Za nakup avtomobilov je bila naglica tako silna, da je bil g. referent popolnoma zasoplen in ni niti polagal važnost, da bi bili malo obširneje razpravljali o vseh tvrdkah, ki so prišle v pošte. Rekel je samo: mi se bomo odločili za Renaulta pa fertig. Ta trdka edina pride v poštev. Naknadno smo izvedeli, da se je o tem preklicanem Renaultu razpravljalo na večjih mestih: tako med drugim v neki boljši gostilni, dasi ne oficijelno, vendar odločilno! Renault ima baje svojega zastopnika v Ljubljani. Zato nam je še le sedaj jasno, zakaj so se tokrat klerosi tako salamensko kislno držali. No, avto je potem tudi res prispel in so se vršile tiste zanimive vožnje, kjer so hoteli gospodje pokazati, kako bodo železnici konkurirali, pa o j smola: morali so se potem sami vrniti nazaj z vlakom, ter pustiti avto v Celju. No, in smola, ko enkrat začne, je vedno smola. Pri prvi vožnji je bil avto dokaj počasen, saj je rabil do Celja 6 ur. Pozneje pa je bil menda zopet prenašel, ker se je baje zaletel v neko kostanjevo drevo ter se nekaj polomil. Ljudje živahno povprašujejo občinske svetnike, kaj je sedaj z avtotramvajem, toda občinski svetniki sami ne vedo kaj je z njim. Končno smo izvedeli, da se nahaja avto v mestni plinarni. Tam čaka gotovo na to, da nam pridejo Francozi ceste popravljat. Minister saobračaja še gotovo pri sestavi proračuna za prihodnje leto ni upošteval konkurence, ki mu jo bo povzročil mariborski avtotramvaj. Ako pa pridejo klerikalci na vladno, potem pa je vobče pričakovati, da bomo Renaulta poslali nazaj v Pariz. Kdo ve?

Cestni valjar potuje povsod okoli, samo tam ga ni, kjer bi bil naj-

bolj potreben! Tvorliška cesta in vse te ulice onkraj Drave so v takem stanju, da je človeka sram povedati, da so te ulice mestne. Pozivamo stavbni urad, da vodi o tem brigo.

Seja obč. sveta še vedno ni sklicana. Koliko bolj zavlačujejo občinsko sejo, toliko bolj se izogibajo debati o zidanju stanovanj. Z gradnjo nove stanovanjske hiše bi že zdavnaj lahko začeli, a klerikalci zato nalašč nočejo občinskih sej, ker jim je vseeno, če stanujejo stranke v hlevih ali na cesti.

Kaj pa statut Mestne hranilnice? Svoj čas je bil pooblaščen župan, da doseže tekom 8 dni potrditev štata ali v sporazumu s starim hranilničnim odborom, ali pa preko njega. Od takrat je že dva meseca, a župan še vedno molči. Bo le res, da imajo tudi klerikalci namen zadevo zelo zavleči.

Pri mariborski Borzi dela je delo na razpolago: 5 pečarjem, 1 elektromonterju, 1 mizarju, 3 tkalcem ali tkalkam za tkanje »Jaccard« na ročnih stolih, 1 kočijažu, 1 kleparju, 1 soboslikarju, 6 čevljarjem, 1 sodarju, 3 zidarjem, 1 vajencu trgov. stroke in 3 vajencem (pekovske, tapetniške in mizarске obrti).

Studenti. Seja krajevnega odbora in obč. odbornikov se bo vršila v soboto, dne 27. novembra ob pol 8. uri zvečer pri »Beli zastavi«. — Odbor.

KINO »DIANA«, STUDENCI.

Od srede 24. do vključno petka 26. novembra: **Harold Lloyd: »On in njegov avto«, »On v spalnem vozu«.** Pri kinopubliku najpriljubnejši mojster humorja.

Trbovlje.

Župana so nam potrdili in sedaj smo občino prevzeli, kakor pravijo naši nasprotniki, ki hočejo biti dobro poučeni, samo za kratko dobo, ker ne gre in ne gre, da bi puntarski rdečkarji vodili občinsko upravo delavskih občin. Kakšni razlogi so vodili vel. župana, da je toliko časa pomišljal ali bi, ali ne bi poslal poslovilnega dekreta gerentskemu sovetu, ne vemo. Nazadnje so izvoljeni zastopniki vendarle mogli prevzeti obč. upravo. — Najzanimivejša pa je to, da so naši sodrugi dobili upravo v svoje roke neposredno pred datumom, ko je treba proračun sprejeti in vložiti. Dne 10. novembra so naši sodrugi upravo prevzeli, 10. decembra mora pa biti proračun že pri vel. županu predložen. Zakon pa pravi, da mora biti proračun še 14 dni pred proračunsko sejo in 14 dni po seji javno razporežen. Treba je bilo torej hitro delati, da nasprotniki ne bodo imeli povoda nam dokazovati naše nespo-sobnosti, čeprav mislimo, da je dvojno težko občinsko upravo prevzeti, ki je bila leta in leta v rokah komisarja in uesti redno gospodarstvo. Tudi to preizkušnjo so naši sodrugi prestali, na ne majhno jezo tistih, ki so mislili, da bodo imeli zopet povod za nove intrige in da bodo zopet lahko provocirali razpust. — O drugih zanimivostih v občinski upravi bomo pa skoro spregovorili. Proračunska seja se bo vršila 27. novembra in bomo potem tudi o proračunu natančneje poročali.

Iz mežiške doline.

V Mežici smo dobili komisarja na občino. Naša želja pa bi bila, da bi odšel tako hitro, kakor je prišel. Če se ne varamo, ima tista prislovica le svoj prav, ki pravi, da po slabi tovarišiji rada glava boli. Brnotovci, ki so imeli mežiško občino v svoji oblasti naj le malo pomislijo, s kom so se zadnje mesece pajdašili, pa se jim bo morda posvetilo, kdo jim je spravil komisarja na vrat! Tale naš nasvet naj vpoštejajo in morda bodo potem vedeli skupnost socialističnega

proletariata više ceniti, kot so to storili do sedaj. Pa naj nam ne zamerijo, če jih spominjamo pri tej priliki na njihova načela, t. j. na načelo javnosti, ki se pri njih začne v žepu najslabše plačanega delavca. Zdalej po razpustu občinskega odbora, ko se vam očita potratnost in razsipnost, bi bilo prav in v redu, če bi »Napreje« prinesel kakšne številke, ki bi take in enake trditve sploh ovrgle. Treba bi bilo n. pr. reči: Ta in ta je n. pr. šel v Celje, pa zato ni dobil 1400 Din, kot bi to kak človek, ki ni za javne račune zahteval ampak samo par sto dinarjev. Pa bi rekli, mrličje pokopavati, to je delo, ki ga pri nas opravljamo zastopji. Če se kot občinski svetniki udeležimo mrtvaškega spreveda, potem si za tako pot nič ne zaračunimo, ker nismo taki, kot so razni nagradarji, kojih imena so vam tako dobro znana. In tako naprej. Vidite, to bi bilo nekaj, da bi ljudstvo še bolj uvidelo, kako neupravičen je komisariat, kar ven z javnimi računi, da ne b. tistih neutemeljenih govoric o nagradarstvu!

Šoštanj.

V soboto, dne 20. nov. ob 8. uri zjutraj se je težko ponesrečil naš s. Glušič Jernej. Prepeljali so ga takoj v bolnico in je še medpotoma umrl. Star je bil šele 30 let in je deloval pri vseh delavskih organizacijah. Bil je tudi zastavonoša pri strokovni organizaciji. Delavstvo globoko žaluje za njim.

NAROČNIKI, POZOR!

Današnji številki prilagamo poštno položnice in prosimo, da opravite takoj svojo dolžnost. Iz vsake položnice je razvidno, do kdaj je poravnana naročnina in koliko nam vsak dolguje do Novega leta. Za Novo leto imajo delavci stroškov dovolj, zato plačate sedaj že tudi za december. — Uprava.

Šport.

Burna izredna glavna skupščina L. N. P.

Prošlo nedeljo se je održala v Ljubljani v restavraciji »Zvezda« izredna skupščina Ljubljanskega nogometnega podsaveza, ki je potekla v razburljivem tonu ter se je morala predčasno zaključiti. Boj za nadvlado v tem podsavezu se vodi že delj časa in sicer stremi ena struja za tem, da izkoristi to nadvlado v klubski dobiček, medtem ko je namen druge grupe, da mora biti delovanje podsaveza objektivno in v dobrobit vseh klubov. Tako je vsaj delovala sedanja grupa, v kateri so sodelovali tudi zastopniki naše Svobode.

Sedanja uprava je pokazala v svojem delovanju mnogo stremjenja za svoje klube, toda tudi odslej ni imela miru pred grupo SK Ilirije.

Sedajni odbor LNP je moral održati izredno skupščino vsled sklepa redne skupščine JNS-a, po katerem se morajo v podsavezih, ki nimajo več kot 30 klubov, izvršiti volitve odbora po proporcij. Način tega proporca pa je skrajno krivičen tako, da zamore skupina, ki slučajno obvladuje le z 1 glasom večine, održati v podsavezu večino. Torej čisto po kopitu buržujske pravičnosti. Tudi za nedeljsko skupščino se je SK Ilirija pripravila ter skušala z vsemi močmi, da iztrga sedanjemu odboru LNP iz rok. Nedeljsko skupščino je zastopalo 23 delegatov, pooblastilo naše mariborske Svobode je skupščina, odnosno grupa SK Ilirije na predlog g. Vodiška uničila z 13 proti 10 glasovom. Tudi tu se je izkazala objektivnost ilirjanske skupine, ki je s svojim odglasovanjem desavirala virifikacijski odbor, kateri je bil izvoljen enoglasno. Do ostrega incidenta je došlo na skupščini z delegati še nesprejetih ljubljanskih klubov ter sportniki-akademiki. Ker se ti delegati še ne sprejetih klubov niso hoteli odstraniti ter je vršil in krik čimdalje bolj naraščal, je predsednik sejo prekinil za 10 minut. Toda tudi po odmoru se vpitje ni poleglo in predsednik je moral isto zaključiti. JNS je na svoji ponedeljkovi skupščini zaključil, da se održi ponovna skupščina dne 28. tm.

Za tiskovni sklad so zbrali sodrugi v Črni: Stern Franc 10 Din, Repansek Franc 10 Din, Kranjc Matevž 10 Din, Mlinar Filip 10 Din, Lšpičnik Valentin 8 Din, Podojsteršek Ivan 2 Din. Skupaj 50 Din.

Zbirka črniških sodrugov za tiskovni sklad: Grobelnik Valentin 5 Din, Prapotnik Vinko 5 Din, Ravšer Anton 5 Din, Stern Karolina 10 Din, Kosamernik Matija 1 Din, Filip Dolinar 10 Din, Jauk France 4 Din, Slogar France 5 Din

Zbirajte za tiskov. sklad!

PRODUKTIVNA ZADRUGA KROJAČEV

R. Z. Z. O. Z. V MARIBORU, RUŠKA CESTA ŠT. 5.
se priporoča za izdelovanje obleke za dame in gospode po meri. --- Lastna zaloga češkega in angleškega sukna vseh vrst. -- Solidna postrežba.

NOVO BUČNO OLJE

Vielhaber & Böhm, pisarna Maribor, Tattenbachova u. 15.

toletne žetve, sveže pridelano, jamčeno pristno in čisto, dobavi po najnižjih dnevnik cenah tovarna olja